

Wonderbos

tekst: Jan Paul Schutten
 illustraties: Medy Oberendorff

Lannoo 2020 – € 19,99 – ISBN 9789401464840

Groep
7-8 (NL)
Leerjaar
5-6 (B)
Trefwoorden
bos
 natuur
 ecologie
 dieren

Dit informatieve boek is opgebouwd uit elf onderwerpen: elk stuk begint met een paginagrote zwart-witillustratie waarop heel wat te ontdekken valt. Op de volgende bladzijde wordt het onderwerp uitgelicht, waarna weer een dubbele bladzijde volgt waarop kleine illustraties staan met weetjes over de natuur, het bos, allerlei planten en dieren. Een mooi opgebouwd geheel dat heel wat inzicht geeft in het bos en haar bewoners – hoe alles zeer ingenieus met elkaar verbonden is – en ons als lezer het belang van bossen in een heldere en toegankelijke taal meegeeft. Het boek roept ook op tot een harmonieuze samenleving met het bos en al haar bewoners. Want elke schakel is van levensbelang!

1 Introductie van het boek

Laat de eerste tekening ('Dank je wel, bossen!') op het digibord zien en start met een gesprek als opwarmer. Noteer de antwoorden ook op het digibord; zo bouw je alvast een groot woordveld op rond het thema.

- Wie gaat er wel eens naar een bos?
- Wat doe je daar dan? Ga je wandelen, spelen, op onderzoek, ... ?
- Wie of wat leeft er allemaal in een bos?
- Wat vind je goed/positief aan een bos?
- Wat vind je minder leuk aan een bos?
- Welke soorten bossen ken je?

2 Coöperatief lezen/leren

Lees na de opwarmer het informatieve stukje voor ('Dank je wel, bossen!'). Zorg dat elk kind een exemplaar van de tekst heeft. Stel gerichte vragen en laat de kinderen de antwoorden opzoeken in de tekst of op de tekening.

- Wat kun je allemaal doen in het bos?
- Wanneer is het druk in het bos?
- Wat gebeurt er dan allemaal?
- Wat gebeurt er boven de grond?
- Onder de grond?
- Waarom wordt er een vergelijking gemaakt met een industrieterrein?
- Kun je vertellen op welke manieren bossen fabriekjes zijn?
- Waarom spreekt de auteur over moord en doodslag?

Vergelijk de info uit dit stukje met wat er uit het klassengesprek naar voren kwam. Lees ook samen de stukjes tekst onder 'Bossen zijn gezond'. Stel gerichte vragen, vat de stukjes kort samen.

Verdeel dan de klas in negen groepjes en verdeel de overige onderwerpen ('Soortenrijkdom', 'Taal zonder tong', 'De heersers van de wereld', 'Het groene wonder', 'Overleven in de bossen', 'De oerkracht van de natuur', 'De nacht is van de dieren', 'Dodelijke schoonheid' en 'De eeuwige kringloop') over de groepjes.

Laat elk groepje de tekst en de verschillende weetjes lezen en samenvatten voor de andere groepjes. Vertel de kinderen uit welke onderdelen de samenvatting moet

bestaan. Zorg voor aanvullend materiaal per onderwerp: extra boeken (zie onderdeel 8 'Op de leestafel'), websites, artikelen uit tijdschriften, etc., zodat de leerlingen nog extra informatie over hun onderwerp kunnen vinden.

Geef de leerlingen in de groepjes allemaal een rol, bijvoorbeeld:

- De materiaalmeester zorgt ervoor dat iedereen over de nodige teksten beschikt en zoekt ook passende boeken en artikelen uit voor op de leestafel.
- De secretaris maakt een samenvatting; zorgt dat alle benodigde onderdelen in de samenvatting terechtkomen.
- De voorlezer leest het algemene stukje tekst voor en gaat samen met de rest van het groepje op zoek naar de belangrijkste zaken voor het verslag van de secretaris.
- De tijdsbewaker houdt de afgesproken tijd in de gaten.
- De stiltebewaker zorgt ervoor dat er niet te luidruchtig wordt gewerkt.
- De presentator stelt hun samenvatting voor aan de andere groepjes, ...

Naast deze rol zijn alle kinderen ook gewoon lezers en helpen ze bij het samenvatten voor de secretaris. Elk groepje maakt een korte presentatie van hun onderwerp om aan de andere groepjes te tonen.

Bespreek het laatste onderwerp (het beleefbos) opnieuw klassikaal.

3 Spreekwoorden uit het bos

In het eerst stukje staat er 'door de bomen het bos niet zien.' Wat betekent deze uitdrukking? Ga op zoek naar nog meer spreekwoorden en uitdrukkingen die uit het bos komen en laat de betekenis opzoeken in woordenboeken of op het internet.

- Hoge bomen vangen veel wind
- Iemand het bos insturen
- Hout naar het bos dragen
- Huilen met de wolven in het bos
- Oude bomen moet men niet verplanten
- Een boom van een kerel

Maak een memory van deze (en nog meer uitdrukkingen die worden opgezocht): zet de tekst op een kaartje en de bijhorende tekening op een ander kaartje. Speel het spel in viertallen.

4 Wortelnet of wespmail? Creatief schrijven!

In het stukje 'Taal zonder tong' gaat het over de communicatie tussen bomen. Het stukje eindigt met de vraag: wortelnet of wespmail: wat zouden we te horen krijgen? Geef de leerlingen de volgende opdracht: schrijf een dialoog tussen twee bomen. Lees ter introductie eventueel de dialoog tussen twee vogels voor uit *Op je kop in de prullenbak* van Guus Kuijer.

- Welk bericht zou de zomereik naar de wintereik sturen?
- Wat heeft de linde te vertellen aan de spar?

5 Kunst uit het bos

Laat de kinderen zelf een kunstwerk of natuurmandela maken met materiaal uit het bos. Inspireer hen door het werk van Will Beckers te laten zien, een natuurkunstenaar of een kunstenaar in de natuur.

www.willbeckers.com

Of bekijk op pinterest het werk van Andy Goldsworthy, een Brits kunstenaar. www.pinterest.com

---

Breng ook de boeken over dit onderwerp mee naar de klas, bijvoorbeeld *Bladerbeesten* van Yvonne Lacet (Gottmer, 2017) en *Hier zijn draken* van Yorick Goldewijk (Ploegsma, 2020). Ga naar het bos/park en verzamel ook allerlei bladeren en takjes om eigen bladerbeesten te maken.

6 Zelf op ontdekking

Ga met de kinderen op ontdekkingstocht. Onderstaande ideeën komen uit *Expeditie natuur, 52 zoektochten om mee(r) buiten te komen* van Sarah Devos (Davidsfonds/Infodok, 2021).

- Gluren bij de burens: ga op zoek onder boomstammen, stenen, een hoop afgevallen bladeren, ... naar kriebelbeestjes. Til het stuk hout of de steen op om te kijken maar leg nadien alles netjes terug.
- Tegenstellingentocht: ga in het bos of park op zoek naar dingen die elkaars tegengestelde zijn: iets groots en iets kleins, iets hards en iets zachts, iets duns en iets diks, iets (bijna) rond en iets (bijna) puntig, etc. Fotografeer de voorwerpen of teken ze ter plekke na. Laat alles achter zoals het was.

- Kleiner-groter-gelijk-aan-wandeling: neem een meetlint mee naar het bos of het park. Geef opdrachten als: zoek iets dat kleiner is dan een boom maar groter dan je hand. Zoek iets dat groter is dan je hand, maar kleiner dan jezelf. Zoek iets dat even groot is als je voet, etc. Ook hier: vergelijken, meten, maar alles ook weer terugleggen.

Nog meer ideeën om buiten op ontdekking te gaan en te bewegen in de natuur staan hier: www.gezondleven.be en www.natuurmonumenten.nl

8 Op de leestafel

Jan Paul Schutten schreef het boek *Tim en de kleine boswachter*, samen met Tim Hogenbosch, de tweetende boswachter die sinds mei 2020 het kinderprogramma *Beestenbrigade* bij NPO Zappelin presenteert. Lees dit boek voor of leg het ook op de leestafel. Bekijk zeker ook de filmpjes die hij deelt.

- *Het plantenboek*, Katie Scott & Kathy Willis (Lannoo, 2016)
- *Het bosboek*, Sarah Devos (Manteau, 2017)
- *Het verborgen leven van bomen* (voor kinderen), Peter Wohleben (Ploegsma, 2018)
- *De wonderlijke wereld van bomen*, Jen Green & Claire McElpatrick (Fontaine, 2019)
- *Het grote bomenboek*, Piotr Socha & Wojciech Grajkowski (Lannoo, 2018)
- *Twaalf maanden in het bos*, Emilia Dziubak (Gottmer, 2017)
- *Het grote buitenboek*, Judith Drews & Lilli Baltzer (Clavis, 2015)
- *321 Superslimme dingen die je moet weten over dieren*, Mathilda Masters & Louize Perdieu (Lannoo, 2018)

7 Een bos op school

Is er veel groen op school? Misschien is er ergens een hoekje waar de kinderen struiken, bloemen of planten kunnen laten groeien. Laat ze mee de handen uit de mouwen steken en het stukje of de verschillende stukjes extra groen mee helpen onderhouden.

Colofon

© Stichting Lezen (2021)
Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Inge Umans

Vormgeving

Judith Schoffelen & Erik olde Hanhof

www.lezen.nl